

PROJEKTAS „VISUOMENEI AKTUALIOS PROGRAMINĖS ĮRANGOS LOKALIZAVIMAS, PROGRAMOMS REIKALINGŲ PRIEMONIŲ SUKŪRIMAS“

Vykdytas 2012–2014 m. įgyvendinant priemonę „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“

Kompiuterijos žodynai

Kaunas, 2016

Parengti žodynai

<i>Žodyno pavadinimas</i>	<i>Apimtis</i>
Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas	5 000 leksinių vienetų
Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas	15 000 leksinių vienetų
Enciklopedinis kompiuterijos žodynas	4 500 straipsnių
Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis	1 000 straipsnių
Kompiuterijos frazynos	500 frazių

- **Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas**

- Enciklopedinis kompiuterijos žodynas

- Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas

- Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis

- Kompiuterijos frazynos

Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas

Naujas žodynas, į kurį įtraukti:

- Lietuvoje jau vartojami kompiuterijos terminai, matomi kompiuterio ekrane, vartojami mokymo priemonėse, pateikiami bendruose žodynuose.
- Nauji lietuviški terminai, atsiradę dėl IKT pažangos.
- Lokalizavimo procesų raidos terminai.

Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas

- Rengiamas remiantis bendraisiais terminologijos principais ir terminų norminimo kriterijais, vadovaujantis bendraisiais terminų žodynų sudarymo reikalavimais.
- Siekiama, kad galutiniame žodyno variante būtų specialistų pripažinti ir kalbininkų terminologų teigiamai įvertinti terminai.

Aiškinamojo kompiuterijos terminų žodyno sandara (1)

Termino straipsnį sudaro trys pagrindinės dalys:

- Terminas (žodis ar kelių žodžių junginys).
- Glausta ir tiksli apibrėžtis.
- Atitikmenys anglų kalba.

Aiškinamojo kompiuterijos terminų žodyno sandara (2)

Taip pat...

- Nurodomas termino pagrindinis žodis.
- Paprastai pateikiami tik daiktavardžiai.
- Pateikiami ryšiai su kitais terminais.
- Įtraukiami neteiktini terminai su nuorodomis į norminius terminus.

- Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas
- **Enciklopedinis kompiuterijos žodynas**
- Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas
- Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis
- Kompiuterijos frazynos

Enciklopedinio kompiuterijos žodyno sandara ir turinys

- Terminų ir žodžių junginių, dažniausiai matomų kompiuterio ekrane, apibrėžtys, išsamesni paaiškinimai.
- Vartosenos pavyzdžiai.
- Nemažai iliustracijų.
- Ryšiai su kitais terminais ir žodžių junginiais.
- Kiekvienam terminui ar žodžių junginiui skiriamas atskiras straipsnis.

Enciklopedinio kompiuterijos žodyno darbinės versijos fragmentas

Surinkite frazę
kompiuteris

leškoti

A A B C Č D E F Ė G H I Į J K L M N O P Q R S Š T U Ū V W X Z Ž ~

Pradžia
Angl.-liet.

komponentinis program:
kompozicija
kompozicinė ženklų sek
komunikacija
komutatyvumas
komutuojamoji linija
konfigūracija
konfliktas
konjunkcija
konjunkcija
konjunktivityoji paieška
konstanta
konstantos apibrėžtis
konstantos aprašas
kontekstas
kontekstinė pagalba
kontekstinis meniu
kontekstinis žinynas
kontekstinis
kontrastas
kontrolinė suma
kontrolinis liudijimo kodas
kontūrinis šriftas

kontekstinis meniu

Menu, kuriame yra komandos, taikytinos esamam [kontekstui](#).

Pavyzdžiui, daugelyje „Windows“ terpės programų kontekstinis meniu atsiranda spustelėjus pasirinktą objektą dešiniu pelės klavišu.

Skaičiuoklės langelio kontekstinis meniu:

Numatyta	
Langelių formatas...	
Įterpti langelius...	
Šalinti	
Šalinti turinį...	Šalinti
Įškirpti	Vald+X
Kopijuoti	Vald+C
Įdėti	Vald+V
Įdėti kaip...	

Pavyzdžiai: filtro kontekstinis meniu, katalogų medžio kontekstinis meniu, katalogų rodinio kontekstinis meniu, paveikslų kontekstinis meniu, peržiūros rodinio kontekstinis meniu, [programos langio kontekstinis meniu](#), puslapio rodinio kontekstinis meniu, sėito kontekstinis meniu, skaičiuoklės langelio kontekstinis meniu.

Dar vartojama *vietinis meniu*.

Praeitis:

- kontekstinis meniu
- kontekstas
- kontekstinis žinynas
- kompiuterizuotas(-a)
- tinklas
- kompiuterių tinklas
- kompiuterių virusas
- kompiuterija
- kompiuterių mokslas
- kompiuterių klasė
- kompiuterių karta
- kompiuteris
- langas
- belaidis ryšys
- laidinis ryšys
- automatas
- baigtinis automatas
- failas

Spausdinti
Paslėpti praeitį

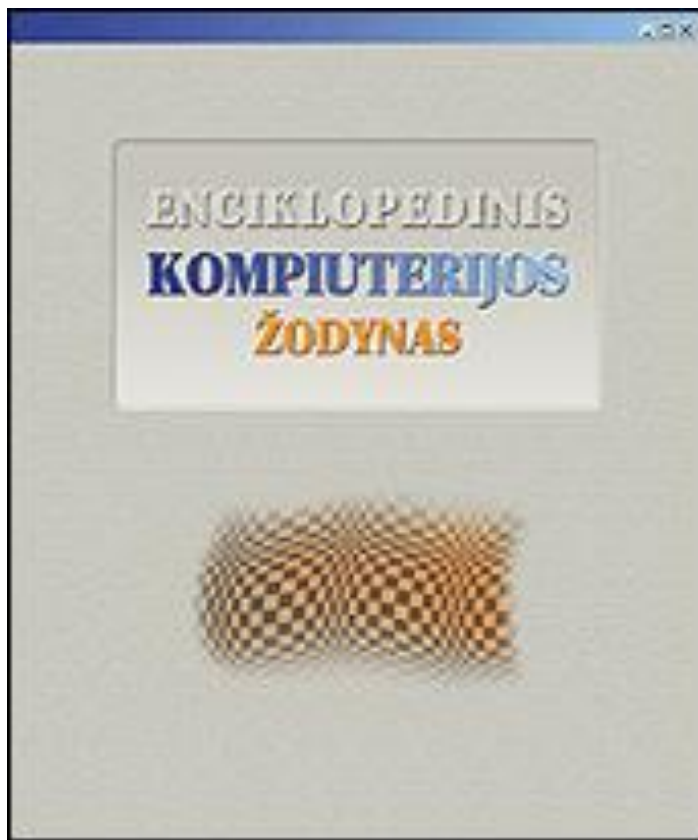
context menu, short-cut menu, right click menu

Paieškos rezultatų praeitis
Išvalyti praeitį

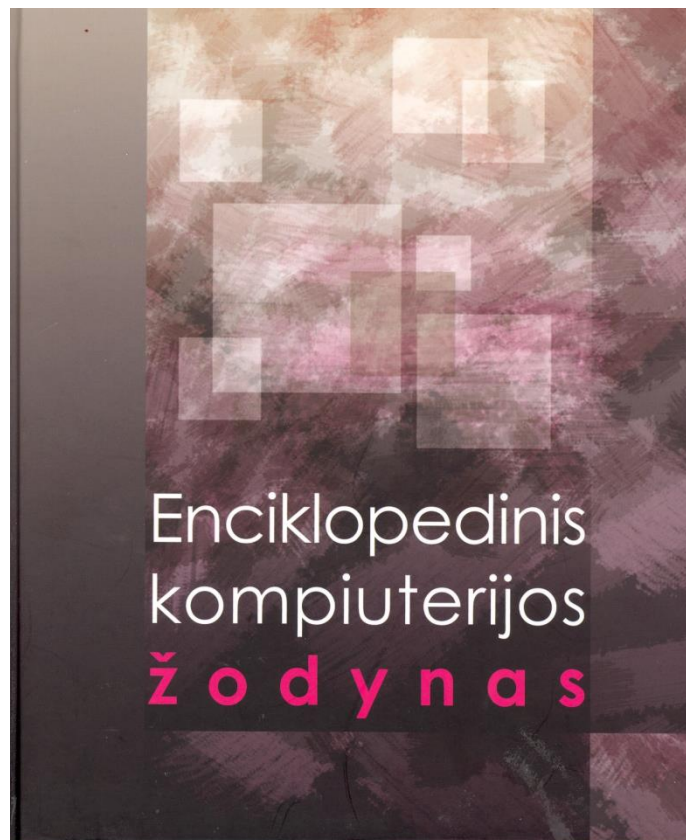

Enciklopedinis kompiuterijos žodynas iki projekto

Pirmasis leidimas – 2005 m.,
apie 2000 straipsnių

Antrasis leidimas – 2008 m.,
apie 4000 straipsnių

Enciklopedinio kompiuterijos žodyno papildymas ir pertvarkymas

- Po žodyno išleidimo informacinėse technologijose atsirado nemažai naujovių.
- Atsirado naujų terminų, kurie angliškose programų versijose būna nepakankamai susisteminti, nėra suvienodinti skirtingų gamintojų programose.
- Kai kurie nebeaktualūs straipsniai pašalinami ar sujungiami su kitais.
- Koreguojami ir papildomi kai kurių esamų terminų aprašai, priimant dėmesin Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimus dėl kai kurių terminų patikslinimo ir atsižvelgiant į vartoseną.
- Nauji terminai su esamais sudaro darnią sistemą.

Enciklopedinis kompiuterijos žodynas: kam galėtų būti naudingas?

- Programinės įrangos gamintojams.
- Programinės įrangos lokalizuotojams.
- Vertėjams.
- Ugdymo proceso dalyviams.
- Visiems kompiuterių naudotojams, norintiems geriau suprasti ar pasitikslinti ekrane matomas programos komandas ir pranešimus.

- Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas
- Enciklopedinis kompiuterijos žodynas
- **Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas**
- Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis
- Kompiuterijos frazynos

Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas

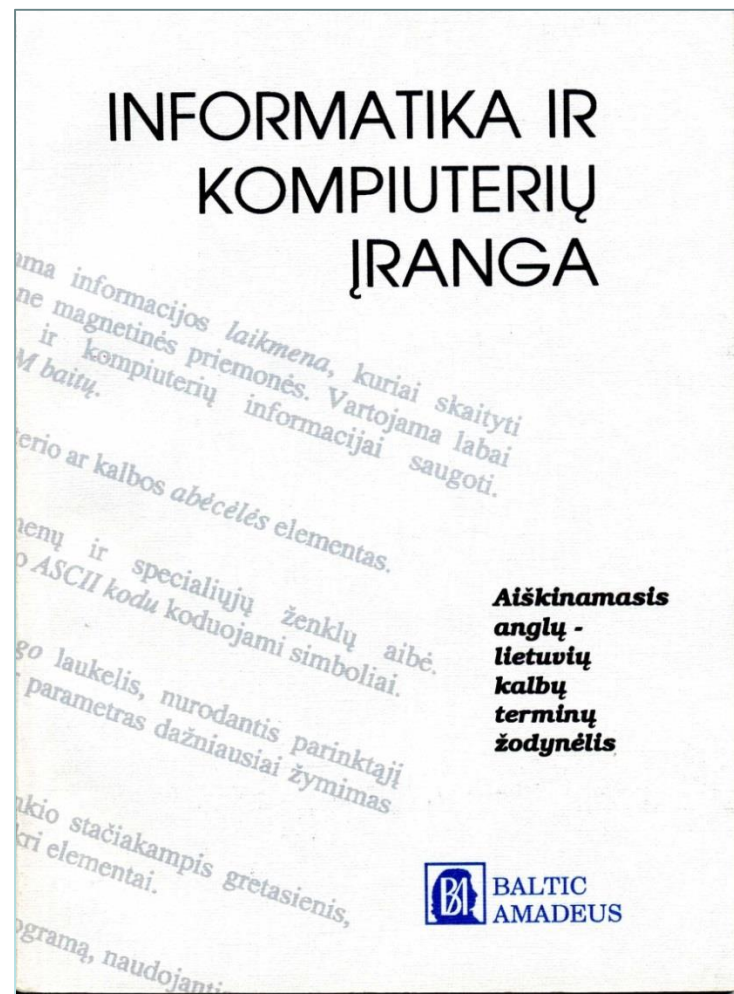
- Žodyne pateikiami kompiuterijos ir informatikos terminai ir leksiniai vienetai, kuriuos dažniausiai galima išvysti kompiuterio ekrane ir įvairiose programose (programų meniu elementų bei mygtukų pavadinimai, įrankių ir veiksmų pavadinimai, vartojami dialogo langų pranešimuose, programų žinynuose ir kitur).
- Čia rasime ir žodžių, kurių reikšmė ir vertimas kompiuterijoje gali skirtis nuo įprastų bendrinėje kalboje.
- Žodynas skiriamas darbo kompiuteriu tekstų vertėjams iš anglų kalbos ir programinės įrangos lokalizuotojams.

Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodyno ištakos

ALKŽ pradžia laikytinas prieš du dešimtmečius V. Dagio, A. Klupšaitės ir A. Žandario parengtas aiškinamasis 700 dažniausiai vartojamų terminų žodynėlis (Vilnius, 1995, 100 p.).

Dabar parengto žodyno pagrindą sudaro kartu su Enciklopedinio kompiuterijos žodyno pirmuoju ir antruoju leidimais publikuotas Anglų–lietuvių kalbų terminų žodynas.

Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodyno šaltiniai

- Žodyno duomenys renkami ir iš jau išleistų (ir kalbininkų teigiamai įvertintų) žodynų, ir iš įvairių lokalizuotų (sulietuvintų) programinės įrangos paketų, taip pat ir iš bendrovės „Microsoft“ terminų bazių.
- Į žodyną dedami ir nauji lietuviški terminai, kuriuos kurti skatina sparti programinės įrangos lokalizavimo plėtra.
- Pateikiama santrumpų, nes neretai programos lokalizuotojas ar vartotojas gali nežinoti, ką reiškia viena ar kita santrumpa, kad ir kaip gerai ji būtų žinoma kompiuterijos specialistams.

Anglų–lietuvių kalbų žodyno fragmentas (1)

blog	rašyti į tinklaraštį
blog	rašyti tinklaraštį
blog	tinklaraštis
blog address	tinklaraščio adresas
blog archive	tinklaraščių archyvas
blog client	tinklaraščių rengyklė
blog comment	tinklaraščio komentaras
blog commenter	tinklaraščio komentuotojas
blogable	tinklaraštinis
blog-book	tinklaraščių knyga
blogcossier	kvietėjas
blogcossing	kviečiamasis tinklaraščių skelbimas
blogeoisie	tinklaraštininkų elitas
blogger	tinklaraštininkas
blogging	tinklaraščio rašymas
blogging	tinklaraščių skelbimas
blogging	tinklaraštystė
bloghost	tinklaraščių svetainė
bloghoster	tinklaraščių svetainė
bloghosting	tinklaraščių priegloba
blogosphere	tinklaraštija
blogware	tinklaraščių programinė įranga

Anglų–lietuvių kalbų žodyno fragmentas (2)

advance	pereiti
advance slide	keisti skaidrę
advanced	išplėstinis(-ė)
advanced	išsamiau
advanced	papildomai
advanced	papildomas(-a)
advanced	sudėtingesnis(-ė)
advanced find	patikslintoji paieška
advanced list	išplėstinis sąrašas
advanced options	papildomos parinktys
advanced search	patikslintoji paieška
advanced settings	kitos nuostatos
advanced settings	papildomos nuostatos
advanced settings	sudėtingesnės nuostatos
advanced user	patyręs naudotojas

- Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas
- Enciklopedinis kompiuterijos žodynas
- Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas
- **Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis**
- Kompiuterijos frazynos

Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis

- Pateikiami darbo kompiuteriu pradžiamokslio sąvokų aprašai – kompiuterijos terminai.
- Sąvokos grupuojamos pagal temas, pateikiami išsamesni aiškinimai, orientuojamasi į mažiau įgudusį vartotoją.
- Sujungus žodyno ir žinyno funkcijas skaitytojiui sudaromos sąlygos greičiau susipažinti su pagrindinėmis kompiuterijos sąvokomis, geriau perprasti kompiuterio darbą.

Žodynėlio temos (1)

- Bedrosios sąvokos ir aparatinė įranga:
 - informacija ir bendrosios sąvokos;
 - aparatinė įranga;
 - programinė įranga ir informacijos sauga.
- Programinė įranga ir operacinė sistema:
 - taikomosios programos ir priemonės;
 - darbo aplinka ir darbalaukis;
 - failų tvarkymas, spausdinimas.

Žodynėlio temos (2)

- Internetas ir elektroninis paštas:
 - interneto samprata ir paslaugos;
 - naršymas ir paieška;
 - elektroninis paštas;
 - pokalbiai ir socialiniai tinklai;
 - saugumas internete.
- Dokumentų rengimas:
 - teksto rengimas;
 - skaičiuoklės;
 - pateikčių rengimas.
- Grafinės priemonės.

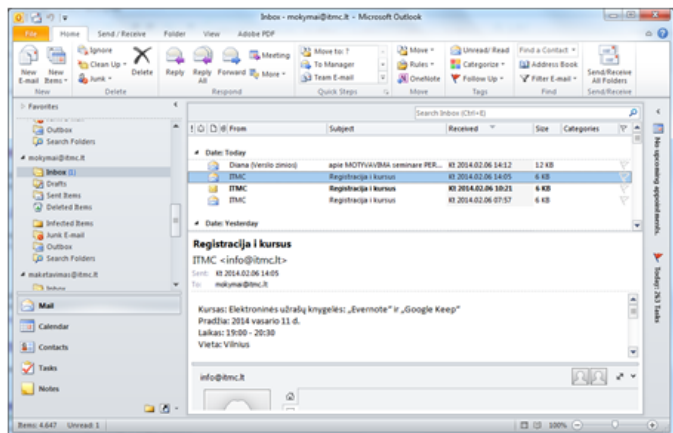
3. Elektroninis paštas

Elektroninis paštas – tai interneto paslauga elektroniniams laiškamsi siųsti. Elektroninis paštas yra dviejų rūšių – **saityno** ir **paprastasis**. Pagrindiniai skirtumai tarp saityno ir paprastojo el. pašto: saityno pašto naudojimui visada reikalingas internet ryšys, o paprastajam paštui interneto ryšys reikalingas tik laiškamsi atsiųsti; pasinaudoti paprastuoju paštu galima tik iš savo kompiuterio, o žiniatinklio paštas prieinamas iš bet kurio kompiuterio, esančio internete.

El. paštą galima gauti, siųsti parašytus laiškus, gauti ir siųsti siuntas – priedus (dokumentus, nuotraukas ir kt.)

Pašto dėžutė – tai pašto kompiuterio (stoties) diske išskirta vieta laiškamsi laikyti. Ja naudotis gali tik klientas, žinantis slaptažodį.

Outlook programos langas.

Laukai turi pavadinimus ir reikšmes. Pašto programose dažniausiai galima pasirinkti, ar rodyti visą antrastę, ar tik svarbiausius laukus (siuntėjo ir gavėjo adresus, laiško temą, išsiuntimo datą ir laiką). Pašto programa rodo laukų pavadinimus, išverstus į gavėjo kalbą, pavyzdžiui:

Išsiuntimo data: Ketvirtadienis, 2001 m. lapkričio 22 d. 13:45:33 +0200

Kam: "Dalia Šernaitė" <dalia@ktr.mtt.lt>

Kas: Petras Žilėnas <petras@takas.lt>

Tema: Aiškinamasis žodynas

Failas, pridėdamas prie **elektroninio laiško**.

Adresas, kuriuo užregistruojamas **elektroninio pašto abonentas**. Jį sudaro dvi dalys, atskirtos ženklu @. Dešinėje ženklo pusėje rašomas **tinklo mazgo** (pašto serverio) vardas. Kairėje – **abonto vardas**, vienareikšmiškai identifikuojantis abonentą tinklo mazge.

Įvardytas **elektroninio pašto adresų** sąrašas, naudojamas neakivaizdinių diskusijų laiškamsi platinti elektroniniu paštu. Santrumpa – el. pašto grupė. Grupė gali turėti prižiūrėtoją, kuris nusprendžia, ką su grupe siunčiamu laišku daryti: išsiųsti visiems grupės dalyviams, atmesti, panaudoti kaip medžiagą apibendrinančiam laišku ir pan.

Program **elektroniniams laiškamsi** rašyti, siųsti, gauti ir skaityti taip pat prie laiško pridėti **priedams**, parengtiems kitomis programomis, išsiųsti laišką daugeliui adresatų. Parašytus laiškus pašto programos išsiunčia į laiško išsiuntimo **serverį**, o šis laiškus paskirsto ir persiunčia į tuos serverius, kuriuose yra laiško gavėjų **pašto dėžutės**.

Elektroniniu paštu siunčiamas pranešimas, pritaikytas siųsti elektroninėmis priemonėmis. Dažniausiai atlieka įprasto (popierinio) laiško funkcijas, todėl įprasta viską, kas siunčiama elektroniniu paštu (žinutė, ilgas traktatas, atsiliepimas į diskusiją, asmeninis laiškas tarnybinis laiškas pažyma, užklausa) vadinti elektroniniu laišku, o kai aiškiai iš konteksto trumpiau – laišku. Elektroninis

Terminas	Angl.
Adresų knyga	address book, contact
Atsakyti	reply
Atsakyti visiems	reply to all
Elektroninio laiško antraštė	message header

Elektroninio laiško priedas	attachment
Elektroninio pašto adresas	e-mail adress
Elektroninio pašto grupė	e-mail group, mailing list
Elektroninio pašto programa	mailer, mail client
Elektroninis laiškas	message, e-mail

- Aiškinamasis kompiuterijos terminų žodynas
- Enciklopedinis kompiuterijos žodynas
- Anglų–lietuvių kalbų kompiuterijos žodynas
- Kompiuterių vartotojų teminis žodynėlis
- **Kompiuterijos frazynos**

Kompiuterijos frazynos

- Savitos angliškos frazės, kurių vertimas į lietuvių kalbą (dažnai ir į kitas kalbas) neįprastas, neatitinkantis to, kas pasakyta bendruosiuose žodynuose.
Tokių frazių nėra daug, bet jas verčiant padaroma daugiausia klaidų.
- Šio žodyno straipsnį sudaro su tuo pačiu antraštiniu žodžiu arba žodžių junginiu sudarytos angliškos frazės ir jų vertimai į lietuvių kalbą.
- Viename straipsnyje – nuo 1 iki 20 frazių (dažniausiai 3 frazės).

Kompiuterijos frazyno straipsniai

- Anglų kalbos žodžiai, kurių atitikmenų neturėtų būti lietuviškame vertime, pvz., įvardžiai (*my, your*), pagalbiniai veiksmažodžiai (*is, was*), technikos tekstams nebūdingi mandagumo žodžiai (*sorry, please*).
- Daugiareikšmiai anglų kalbos žodžiai, kurie dažnai klaidingai verčiami, pvz., *tab*.
- Žodžiai arba santrumpos, kurios vadinamos klaidinančiu žargonu, pvz., *FM, AM, ASCII*.

Kompiuterijos frazyno pavyzdžiai

ANSI

- *ANSI* encoding
.ANSI koduotė

// Aštuonių bitų koduotė, turinti JAV standarto statusą (ANSI = American National Standard Institute), sutampanti su Vakarų Europos šalyse vartojamo tarptautinio standarto ISO/IEC 8859-1 koduote. JAV ir Vakarų Europos šalių programuotojų žargone šia ANSI santrumpa dažnai įvardijama bet kuri „MS Windows“ arba „Unix“ sistemose vartojama aštuonių bitų koduotė. Verčiant programas reikia iš konteksto nustatyti, ar iš tikrųjų turima omenyje ANSI koduotė, ar šia santrumpa įvardijama kuri nors aštuonių bitų koduotė.

- *ANSI*
Windows-1257 // Jeigu iš tikrųjų yra
- *ANSI*
ISO-8859-13 // Jeigu iš tikrųjų yra ši
- *ANSI*
Windows // Jeigu iš tikrųjų yra bet ku
- *ANSI*
ISO-8859 // Jeigu iš tikrųjų yra bet k

please

- *please* check once again
patikrinkite dar kartą

// Žodį „please“ mėgsta vartoti amerikiečiai. Bet kai kompiuteris pateikia nurodymus ar patarimus kaip atlikti kokį nors darbą, tai toks atvejis lietuvių ir daugelyje kitų kalbų laikytinas perdėtu mandagumu ir šio žodžio nereikėtų vartoti. Kas kita, jeigu per kompiuterį prašoma kokios nors pagalbos, pavyzdžiui:

- *please, send your feedback*
prašom atsiųsti atsiliepimą

// Galima ir kitokia mandagumo išraiška:

- *please, send your feedback*
laukiame (Jūsų) atsiliepimų

Apibendrinimas: žodynų tarpusavio santykis

- Aiškinamasis žodynas – terminija, glaustos apibrėžtys.
- Enciklopedinis žodynas – terminija ir leksika, apibrėžtys, išsamesnė informacija, iliustracijos, pavyzdžiai.
- Anglų–lietuvių kalbų žodynas – terminija ir leksika, tik verčiamasis, didesnis leksinių vienetų kiekis.
- Teminis žodynėlis – primena svarbiausių kompiuterijos temų žinyną.
- Frazynas – tipinės lokalizavimo frazės, padėsiančios išvengti dažnų lokalizavimo klaidų.

Kur rasti žodynus?

Svetainė **www.raštija.lt** (skyrius „Lokalizavimas → Žodynai“).

Labai prašome rašyti atsiliepimus apie
kompiuterijos žodynus:

<https://www.raštija.lt/lokalizavimas/apklausa>

Projekto „Visuomenei aktualios
programinės įrangos lokalizavimas,
programoms reikalingų priemonių
sukūrimas“ elektroninių paslaugų
vartotojų apklausa

Ačiū!